

Tietojen tallennusrakenteet

- Jokaisella tiedostolla on **otsake (header)**, joka sisältää tiedostoon liittyvää hallintatietoa
 - tiedot tiedostoon kuuluvista lohkoista esim. taulukkona, joka voi muodostua ketjutetuista osista
 - tietoja tietueiden rakenteesta
 - muuta hallintatietoa

1

Tietojen tallennusrakenteet

- Tiedoston sivut sisältävät ainakin:
 - sivuotsakkeen
 - sivun hallintaan tarvittavaa tietoa
 - tietuealueen
 - varsinaiset tietueet ja vapaa tila
 - tietuehakemiston
 - tietueiden sijaintitiedot sivulla

2

Tietojen tallennusrakenteet

- Sivun alussa sijaitseva **sivuotsake (page header)** sisältää
 - sivutunnisteen** (page identifier)
 - yleensä sivun järjestysnumero tiedostossa, on tiedostokuvaajan perusteella muunnettavissa fyysisiksi levyosoitteeksi
 - tietuehakemiston alkioiden lukumäärän
 - vapaan tilan hallintaan liittyvää tietoa
 - mahdollisesti sivun tyyppin
 - tiedon siitä mihin tiedostoon sivu kuuluu (sisäinen tunniste)
 - mahdollisesti linkkejä muille sivuille (esim. jatkosivun tunniste)**
 - käyttötietoa**

3

Sivun rakenne tyypillisesti

tietueiden tila ja tietuehakemisto kasvavat vastakkaisiin suuntiin

4

Sivun rakenne

- Tietueiden talletusalue alkaa heti sivuotsakkeen jälkeen
- Tietuehakemisto on taulukko, jossa on kunkin sivulle talletetun tietueen alkukohta
- Tietueen talletukseen käytetty tila ja tietuehakemistolle varattu tila kasvavat vastakkaisiin suuntiin.

5

Sivun rakenne

- Tietueen tunniste (record identifier, RID) muodostaa pari
 - sivutunniste
 - tietueen indeksi (tietuehakemistossa)
- Tuple identifier (TID) = record identifier

6

Tietueen rakenne

- Samassa tiedostossa olevat tietueet voivat olla keskenään
 - saman pituisia, eli kiinteäpituisia (fixed length)
 - vaihtuvapituisia (variable length)
 - erityyppisiä esim. kurssitietueita ja osallistujatietueita
 - saman tyyppisiä, mutta tietokenttien pituus tai määrä vaihtelee
 - tietueessa voi olla kiinteäpituisia tai vaihtuvapituisia kenttiä, yksikin vaihtuvapituinen kenttä tekee tietueesta vaihtuvapituisen

7

Tietueen rakenne

- Kiinteäpituisuus on jokaisessa tietueessa saman pituinen
 - smallint, integer, float, double, date ja timestamp tyyppiset arvot tallennetaan tyyppillisesti (ei kuitenkaan välttämättä) kiinteäpituisiin kenttiin – kentän pituus riippuu tietotyyppistä. Esimerkiksi kokonaisluvut voitaisiin tallentaa binäärisinä 4 tavun pituisina kenttinä
 - SQL:n tietotyyppi char määrittelee kiinteäpituisen merkkijonon. Sillekin kiinteäpituisuus soveltuisi

8

Tietueen rakenne

- Vaihtuvapituisia kenttiä käytetään tyyppillisesti tilanteissa, joissa tietoalkioiden arvot vaihtelevat merkittävästi pituudeltaan
 - Esimerkiksi vaihtuvapituiset merkkijonot
 - Yleensä vaihtuvapituisilla kentillä pyritään säästämään tilaa, mutta tilansäästöä voidaan saada muutenkin, esimerkiksi tiivistämällä tietueet

9

Tietueen rakenne

- Relaation employee(name, ssn, salary, address) monikon ('Smith, John', '010263-189F', 17000, 'Park Avenue ...') esittäminen:
- kiinteänmittaisilla kentillä (alkukohta laskettavissa kun tiedetään kenttien pituudet):

20 tavua	11 tavua	4 tavua	30 tavua
Smith, John	010263-189F	17000	Park Avenue ...
0	20	34	38

10

Tietueen rakenne

- Vaihtuvanmittaiselle kentälle erilaisia esitystapoja:
- erotinmerkkien avulla

4	Smith, John	\$	010263-189F	\$	17000	\$	Park Avenue ...	\$
1	13	24	30					

• pituuskentän avulla

4	11	Smith, John	11	010263-189F	5	17000	25	Park Avenue ...
1	2	1	14	25	31			

11

Tietueen rakenne

- siirtymätaulukon avulla

4	5	16	27	32	Smith, John	010263-189F	17000	Park Avenue ...
1	5	16	27	32				

12

 Tietueen rakenne

- Usein tietueissa on sekä kiinteän että vaihtuvan pituisia osia, tällöin
 - kiinteänmittaiset ovat yleensä tietueen alussa kiinteissä paikoissa
 - vaihtuvanmittaisen osan alkukohta samoin kenttien järjestys (vähintään) on kuvattava esim. sivun otsikkotietueessa

13

 Tietueen rakenne

- Oraclen tietuerakenteessa kaikki kentät ovat periaatteessa vaihtuvapituisia/valinnaisia
 - Kentät esiintyvät tietueessa siinä järjestyksessä, missä ne on esitelty 'create table' -lauseessa (myöhemmät lisäykset tietueen loppuun).
 - Kunkin kentän alussa on **pituus** 1-3 tavuna
 - alle 250 pituisten pituus ilmaistaan yhdellä tavulla ja yli 250 kolmella tavulla, ensimmäisen pituustavun arvo 255 kertoo, että 2 seuraavaa sisältävät pituuden
 - Jos kenttä on tyhjä (null), niin pituus on 0.
 - Oracle tietueessa on lisäksi alussa otsakeosa (version 8.0 laskukaavojen mukaan 3 tavua)

14

 Tiedostorakenteet

- Tiedostojen tehokkuutta yhtä kyselyä kohti arvioidaan usein tarvittavien **levyhakujen määrällä**
 - kuten levykäsittelyn yhteydessä todettiin levyhakuja on kahden tyyppisiä
 - satunnaishakuja ja
 - peräkkäishakuja

15

 Tiedostorakenteet

- Kokonaistehokkuuteen vaikuttaa myös puskureiden määrä
- 'oikean levyhaun' tarpeen todennäköisyys vähenee puskureiden määrän kasvaessa, koska todennäköisyys sille, että tarvittava sivu on jo puskurissa kasvaa
- Levyjen ominaisuudet ja verkkoyhteyksien nopeus vaikuttavat kokonaistehokkuuteen.

16

 Tiedostorakenteet

- Levyhakujen määrä on yksinkertainen ja selkeä tehokkuusmitta:
 - ei riipu laitteistosta
 - riippuu tiedostorakenteesta
 - arvioinnissa voi käyttää keskiarvoja, maksimia, jne. [vrt. tietorakenteiden analyysi](#)

17

 Tiedostorakenteet

- Tiedostorakenteen tasolla vaikuttavia tekijöitä ovat mm.
 - **tietueiden järjestys**
 - **tietueiden sijainti suhteessa toisiinsa**
 - Tyypillisesti kunkin relaatiotietokannan taulun tiedot muodostavat oman tiedostonsa. Joissakin järjestelmissä, esimerkiksi Oraclessa, tietueita voidaan haluttaessa **ryvästää** (cluster) siten, että usein yhdessä tarvittavat tietueet (vaikkapa opiskelijatietue ja opiskelijan suoritus-tietueet) sijoitetaan lähemmäs toisiaan samalle sivulle
 - **miten tietueita kytetään**
 - tiedoston sisällä
 - tiedostojen välillä
 - käytetäänkö suorita **osoitepohjaisia kytentöjä** vai ko relaatiokantojen **avainperustaisia epäsuoria kytentöjä**

18

Tiedostorakenteet

- Tiedostorakenteet tarjoavat tiedostojen käsittelyyn varsinaisten datatietueiden sijoittelun lisäksi erilaisia apurakenteita (indeksejä), joilla pyritään nopeuttamaan käsittelyä
- Relaatiotietokantojen avainperusteiset viiteavainkytkennät vaativat apurakenteita toimiakseen tehokkaasti
- Apurakenteet vaativat levytilaa, puskuritilaa, omia ylläpitoimia lisäysten ja muutosten yhteydessä
- Apurakenteiden käyttömahdollisuudet riippuvat datatietueille valitusta organisaatiosta

19

Tiedostorakenteet

perusrakenne = varsinaisten datatietueiden tiedosto

Apurakenteina indeksit tarjoavat tehokkaita saantipolkuja datatietueisiin

Indeksien ylläpito aiheuttaa kustannuksia

20

Tiedostorakenteet

- Tietokannan kokonaistehokkuuteen vaikuttaa myös erilaisten tietokantaoperaatioiden osuus ja jakautuma kokonaiskuormassa
 - paljonko on tietyn tyyppisiä kyselyjä, milloin
 - paljonko on lisäyksiä, muutoksia ja poistoja ja miten ne jakautuvat
- Operaatioiden tarpeet voivat olla ristiriitaisia
- Kuorma ei välttämättä pysy samanlaisena vaan muuttuu ajan myötä

21